

Rahapeleillä rahoitettujen toimintojen uusi rahoitusmalli

Sisällys

Yhteenveto.....	1
Kysymys 1: Jakosuhteet voidaan kirjata joko julkisen talouden pitkän aikavälin suunnitelmaan, momenttitasoon, lakiin tai ei minnekään? Mihin jakosuhteet tulisi kirjata?	3
JTS:ään 1/32	3
Momentti 0/32.....	4
Laki 25/32	4
Ei missään 6/32.....	7
Kysymys 2: Tulisiko rahoituksen taso kytkeä Veikkauksen voittovarojen tasoon?	7
Kyllä 9/30 (5 vastaajista vastannut samat SOSTE:n perustelut).....	8
Ei 21/30	10
Avoin kysymys: Vastaako rahoitusmalli hankkeen tavoitetta luoda edunsaajille vakaa, ennustettava ja autonominen rahoitus?.....	15

Yhteenveto

Otakantaa.fi palveluun vastasi 1.12.-8.12.2021 kolmekymmentä toimijaa, joista muutama oli yksityishenkilöitä. Vastaajilta toivottiin näkemyksiä kahteen monivalintakysymykseen ja yhteen avoimeen kysymykseen. Monivalintakysymyksiin jakosuhteiden määrittelystä ja rahoituksen minimitason kytkennästä Veikkauksen tuottoon sai jättää myös perustelun halutessaan. Useat SOSTE ry:n alaiset toimijat ovat kaikissa kolmessa kysymyksessä jättäneet identtiset perustelut kysymyksiin.

Suurin osa vastaajista haluaa turvata nykyisten edunsaajien aseman ja jakosuhteet myös tulevaisuudessa lain avulla, sillä se loisi eniten ennustettavuutta ja turvaa. SOTE järjestöt nostavat myös oman lainturvanpuutteensa suhteessa OKM:n edunsaajiin esille. Osa vastaajista käytti myös termiä ”avustuslaki”. Suomen Partiolaiset liittäisi jakosuhteet JTS:ään pitkäaikaisen rahoitustason turvaamiseksi. Mallia, jossa jakosuhteista ei määriteltäisi missään kannattavat Olympiakomitea, Kuntaliitto, TVT, Suomen kulttuuri- ja tiedeinsituutit, Suomen Teatterit ry, jotka kaikki perustelevat kantaansa sillä, että

jakosuhteet ovat perua kytkystä Veikkaukseen. Ilman sitä ei ole tarvetta jakosuhteille, vaan eri sektorien rahoitus tulisi päättää normaalilla budjetti- ja kehysvalmistelulla.

Vastaukset jakautuivat

- JTS: 1/32
- Momentti: 0/32
- Laki: 25/32
- Ei missään: 6/32

Kysymykseen tulisiko rahoituksen taso olla jatkossakin kytkettynä Veikkauksen tuottoon minimissään enemmistö vastasi ei. (Ei: 21/30, Kyllä: 9/30) Yhdeksästä ”Kyllä” vastauksesta viisi oli SOSTE ry:n toimijoita, jotka perustelivat vastauksensa samalla kannalla. Tämän joukon mukaan avustusrahan tulee olla samalla tasolla kuin viime vuosien tuotto + kompensatio on ollut. He myös esittävät veteraanikohteiden irrottamista kokonaisuudesta.

Muut vastaajat, jotka kannattivat yhteyden säilyttämistä Veikkaukseen, toivat esiin sen, että tämä malli loisi minimitason rahoitukselle joka loisi turvaa. He kuitenkin tuovat esiin, että tämä ei ole suositeltava ratkaisu, ja että irtikytkentä Veikkauksesta olisi toivottavampi.

Veikkauksen tuoton toimimiseen minimitasona kielteisesti vastasi 21 vastaajaa kolmestakymmenestä. Vastaajat korostivat, ettei näiden eri toimintojen rahoitus saa olla yhteydessä Veikkaukseen jatkossa. Lisäksi tuotiin esiin huolia siitä, mitä mahdollinen monopolin tuhoutuminen tekisi rahoitukselle, jos minimitaso olisi edelleen kytköksissä Veikkaukseen sekä siitä, että Veikkauksen tuotot ovat laskusuhdanteessa, jolloin myös minimitaso olisi vuosittain pienempi.

Avoimeen kysymykseen siitä, vastaako esitetty rahoitusmalli hankkeen tavoitteeseen luoda nykyisille edunsaajille vakaa, ennustettava ja autonomian turvaava rahoitus tuli 30 vastausta. Kaikki vastaajat totesivat mallin vastaavan tavoitteeseen osittain. Vastauksissa korostui se, että hankkeen tavoitteiden saavuttamiseen liittyviä tekijöitä edistetään myös hankkeen ulkopuolella. Esimerkiksi toimijoiden yhdenmukainen kohtelu avustuksia hakiessa ja myönnettäessä ei kuulu hankkeen piiriin. Eniten vastauksia tuli siitä, että rahoituksen taso on vakauteen, ennustettavuuteen ja autonomiaan eniten vaikuttava tekijä, josta esityksessä ei puhuta.

Vastauksissa toistuu vakautta luovana elementtinä parlamentaarisen ymmärryksen luominen erityisesti kansalaisjärjestöjen roolista suomalaisessa yhteiskunnassa. Sotejärjestöjen vastauksissa puolestaan toistuu SOSTE ry:n esittämä avustuskeskus ja sen luomat mahdollisuudet, joista taas kulttuurialan toimijat olivat joissain kommentoissa eri mieltä.

Kuntaliiton mukaan malli vastaa heikosti kuntien lakisääteisten toimintojen rahoitukseen ja ehdottaa, että nämä tehtävät erotettaisiin mallista kokonaan ja rahoitettaisiin normaalin budjettimenettelyn keinoin.

Sininauhaliitto tuo esiin sen, että rahapelihaittatyötä tekevien kolmannen sektorin toimijoiden rahoitus olisi edelleen täysin suoraan veikkauksen tuottoon liitoksissa. Esimerkiksi kokemusasiantuntijatyön näkökulmasta tämä on erittäin ongelmallinen asetelma.

Monet toimijat tuovat esiin myös eri edunsaajien erilaisen luonteen, ja sen että keinotekoinen yhteenliitos ei palvele näiden toimijoiden erilaisia tarpeita.

Osa järjestöistä tuo myös esiin huolen siitä, että malli ei pysty estämään poliittisten tuulien vaikutuksia toimintaan.

Kysymys 1: Jakosuhteet voidaan kirjata joko julkisen talouden pitkän aikavälin suunnitelmaan, momenttitasoon, lakiin tai ei minnekään? Mihin jakosuhteet tulisi kirjata? Perustele halutessasi

Vastaukset:

JTS:ään 1/32

Kati Systä, Suomen Partiolaiset - Finlands Scouter ry: "Suomen Partiolaisten näkemys on, että jakosuhteista tulisi kirjata julkisen talouden pitkän aikavälin suunnitelmassa. Sen nelivuotinen kausi loisi tarvittavaa vakautta rahoitukseen, mutta mahdollistaisi tulevan rahoitussuhteiden tarkastelun. Erityisesti alussa uuteen malliin siirryttäessä on toivottavaa, ettei rahoituksessa tapahdu merkittäviä muutoksia. Tärkeää on, että rahoituksen taso määritellään useammaksi vuodeksi. Pitkäjänteinen ja ennustettava avustuksen taso mahdollistaa osallistumismaksujen pitämisen kohtuullisina. Huonoin vaihtoehto olisi olla määrittelemättä jakosuhteista missään.

OKM:n sektorin kansalaisjärjestöjen rahoituksen osuus on pieni suhteessa niiden toiminnan vaikuttavuuteen. Toiminnan vaikuttavuutta tulisikin tarkastella jakosuhteista päättäessä. Toinen tärkeä kysymys on miettiä, miten taata eri ministeriöiltä avustusta saavien toimijoiden yhdenvertaisuus.

Nykyisellään, erityisesti mediassa, edunsaaja-termi esitetään synonyymina järjestösektorille. Onkin järkevää pohtia, onko kaikkien entisten Veikkauksen edunsaajien jatkossa järkevää olla samassa "paketissa" tai momentilla, kuten mallissa ehdotetaan. Tämän uudistuksen ohella kaikkien järjestöjen avustuskenttää ja avustusten tulevaisuutta tulisi tarkastella erillään muista Veikkauksen saajista. Esimerkiksi myös nyt ehdotettavan momentin sisällä osa kansalaisjärjestöistä saa avustuksensa OKM:ltä ja toiset MMM:ltä. Eri järjestöjen yhdenvertaisuutta on tärkeää tarkastella jakosuhteista päättäessä. "

Momentti 0/32

Laki 25/32

Minna Savolainen, Nyyti ry: "Ennakoitavuuden ja vakauden edistämiseksi tulisi sektoriministeriöiden välille säätää jakosuhte, jonka pohjana käytettäisiin nykyistä Veikkaus-voittovarojen jakosuhdetta."

Tuija Siimes, Työväenperinne ry / Työväenliikkeen kirjasto: "Jakosuhteiden kirjaaminen lakiin tai vähintään julkisen talouden pitkän aikavälin suunnitelmaan toisi ennustettavuutta ja pitkäjänteisyyttä toimijoille."

Jarmo Luoma-aho, Suomen Elinkeinoelämän Keskusarkisto sr.: "laki ja julkisen talouden pts toisivat ennustettavuutta ja vakautta."

Marita Jalkanen, Kansan Arkisto: "Laki ja julkisten talouden suunnitelma voisi tuoda enemmän kaivattua pitkäjänteisyyttä."

Aki Siltaniemi, Ensi- ja turvakotien liitto ry: "Esitetty malli ei juurikaan poikkea nykytilasta. Jakosuhteet tulee kirjata avustuslakiin, jossa myös nyt esitettävästä momentista säädetään."

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen valtionavustuksista ei ole säädetty lain tasolla. Uudistuksen yhteydessä asia tulee korjata ja säätää sosiaali- ja terveysjärjestöjen valtionavustuksista lain tasoisesti asetuksen sijaan, niin kuin on säädetty muun muassa liikunta- ja nuorisojärjestötoiminnan avustamisesta.

Mallissa on esitetty haittojen vähentämiseen määrärahaa myös ministeriöiden edelleen jaettavaksi valtionavustuksina tai muuten. Vastuu pelihaittojen ehkäisystä on sosiaali- ja terveysministeriöllä ja siksi avustusvarat tulee kanavoida vain sosiaali- ja terveysministeriön kautta."

Anne Rautio, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry: "Esitetty malli ei juurikaan poikkea nykytilasta. Jakosuhteet tulee kirjata avustuslakiin, jossa myös nyt esitettävästä momentista säädetään."

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen valtionavustuksista ei ole säädetty lain tasolla. Uudistuksen yhteydessä asia tulee korjata ja säätää sosiaali- ja terveysjärjestöjen valtionavustuksista lain tasoisesti asetuksen sijaan, niin kuin on säädetty muun muassa liikunta- ja nuorisojärjestötoiminnan avustamisesta.

Mallissa on esitetty haittojen vähentämiseen määrärahaa myös ministeriöiden edelleen jaettavaksi valtionavustuksina tai muuten. Vastuu pelihaittojen ehkäisystä on sosiaali- ja terveysministeriöllä ja siksi avustusvarat tulee kanavoida vain sosiaali- ja terveysministeriön kautta."

Pirjo Pehkonen, Kuopion ensikotiyhdistys ry: "Esitetty malli ei juurikaan poikkea nykytilasta. Jakosuhteet tulee kirjata avustuslakiin, jossa myös nyt esitettävästä momentista säädetään.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen valtionavustuksista ei ole säädetty lain tasolla. Uudistuksen yhteydessä asia tulee korjata ja säätää sosiaali- ja terveysjärjestöjen valtionavustuksista lain tasoisesti asetuksen sijaan, niin kuin on säädetty muun muassa liikunta- ja nuorisojärjestötoiminnan avustamisesta.

Mallissa on esitetty haittojen vähentämiseen määrärahaa myös ministeriöiden edelleen jaettavaksi valtionavustuksina tai muuten. Vastuu pelihaittojen ehkäisystä on sosiaali- ja terveysministeriöllä ja siksi avustusvarat tulee kanavoida vain sosiaali- ja terveysministeriön kautta."

Kristiina Jakobsson, Koululiikuntaliitto KLL ry: "Jakosuhde tuo ennakoitavuutta. Eri sektoreilla on kokonaisyhyvinvointiin erilaista osaamista ja vaikuttavuutta koko ihmisen elinkaaressa. Jakosuhde itsessään jakaa vain käytettävissä olevan rahan eri sektoreille, joilla on tunnistettu rooli ja tarve yhteiskunnassa yleishyödyllisyyden näkökulmasta. Saattaa olla vaara, että järjestöt muuttavat keinotekoisesti olemassa olonsa perusteita säännöissä ja rönsyävät tehottomasti ""muille toimialoille"", mikäli ns sektoreiden siilot purkautuvat hallitsemattomasti. On eri asia toteuttaa liikuntaan päätehtävänä kuin yhtenä toimintamuotona. Jakosuhteella on varmasti ollut muitakin perusteita kuin rahanjako. Eli miten nämä vaikuttaisivat ministeriöihin - purkautuvatko ministeriö-siilot myös?"

Suomen Taiteilijaseura: "Jakosuhteiden kirjaaminen lakiin toisi rahoitukseen ennustettavuutta ja pitkäjänteisyyttä.

Suomen Taiteilijaseura haluaa tuoda tässä yhteydessä esiin, että kulttuurialalla rahoituksessa on merkittävää vinoumaa. Visuaalisten taiteenalojen osuus valtion kulttuuribudjetista on tällä hetkellä vain 1 % (15,6 M€), taide- ja yhdistelmämuusoiden osuus mukaan laskettunakin 4%. Vastaavasti esimerkiksi esittävän taiteen rahoitus on 20%. Kuitenkin kuvataiteen kävijämäärät ovat suuremmat kuin teatterin, tanssin ja sirkuksen yhteensä. Nykyinen tilanne ei ole yhdenvertainen alojen välillä."

Laura Piirainen, Äidit irti synnytysmasennuksesta Äimä ry: "Esitetty malli ei juurikaan poikkea nykytilasta. Jakosuhteet tulee kirjata avustuslakiin, jossa myös nyt esitettävästä momentista säädetään.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen valtionavustuksista ei ole säädetty lain tasolla. Uudistuksen yhteydessä asia tulee korjata ja säätää sosiaali- ja terveysjärjestöjen valtionavustuksista lain tasoisesti asetuksen sijaan, niin kuin on säädetty muun muassa liikunta- ja nuorisojärjestötoiminnan avustamisesta.

Mallissa on esitetty haittojen vähentämiseen määrärahaa myös ministeriöiden edelleen jaettavaksi valtionavustuksina tai muuten. Vastuu pelihaittojen ehkäisystä on sosiaali- ja

terveysministeriöllä ja siksi avustusvarat tulee kanavoida vain sosiaali- ja terveysministeriön kautta."

Astikainen Anne, Keski-Suomen Syöpäyhdistys ry: "Ellei jakosuhteita kirjata mihinkään tai ellei niitä määritellä mihinkään, avustuksen suuruus eri edunsaajien välillä vaihtelee jatkossa kovasti poliittisten valtasuhteiden mukaan. Se sen sijaan ei tuo jatkuvuutta eikä ennustettavuutta toimijoille."

Petri Tanskanen, Työväen Arkiston Säätiö sr: "Jakosuhteiden kirjaaminen lakiin voisi lisätä toiminnan ennustettavuutta ja turvata arkistojen pitkäjänteisen toiminnan."

Elina Pajula, Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry: "Tarvitaan pitkäjänteisyyttä ja ennustettavuutta, jota lakiin sitominen tukee parhaiten eri vaihtoehdoista."

Pekka Lund, Sininauhaliitto ry: "Sininauhaliitto kannattaa jakosuhteiden kirjaamista lakiin tai julkisen talouden pitkän aikavälin suunnitelmaan. Nämä vaihtoehdot takaavat ennakoitavuuden parhaiten."

Riku Keski-Rauska, Porvarillisen Työn Arkisto: "Jakosuhteiden kirjaaminen lakiin voisi lisätä ennustettavuutta."

Marju Silander, Suomen CP-liitto ry: "Jakosuhde tuo ennakoitavuutta ja se tulisi kirjata vahvalla perusteella esimerkiksi avustuslakiin tai momenttiin. Tämä turvaisi edunsaajille pitkäjänteisen ja ennakoitavan toimintakulttuurin. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen valtionavustuksista ei ole nyt säädetty lain tasolla. Pidämme tärkeänä, että arvioidaan erikseen lain, asetukset tai muun vastaavan kirjauksen sitovuutta valtion suuntaa ja valitaan toiminnan turvaava tapa. Sitovuus turvaa myös ennakoitavuutta."

Jakoperusteet eri ministeriöiden ja edunsaajaryhmien välillä tulisi perustua nykyisen jakosuhteen mukaisiin osiin. Jatkossa esimerkiksi uusi yhteinen avustustoiminnan keskus voisi omalta osaltaan parantaa eri sektoreiden välistä yhteistyötä yli toimintasektoreiden (hallintosiilojen) esimerkiksi OKM ja STM avustettavien kansalaisjärjestöjen osalta. Tulevaisuudessa tarvittaessa jakosuhteita muutetaan yhteistyössä kaikkien asianosaisten kanssa yhteistyössä tehtävän valmistelun kautta."

Lena Karhu: "För att målsättningen om en stabil och förutsägbar finansiering uppfylls måste en tillräcklig finansieringsnivå tryggas i lag."

Sirkku Mehtola, VIOLA -väkivallasta vapaaksi ry: "Jakosuhteet tulisi kirjata avustuslakiin, jossa säädetään myös nyt esitettävästä momentista. Esitetty malli ei eroa merkittävästi nykytilasta."

Sote-alan järjestöjen valtionavustuksista ei ole säädetty laissa. Muun muassa liikunta- ja nuorisojärjestötoiminnan avustamiset on säädetty lain tasoisesti, ja uudistusten yhteydessä tämä sama korjaus tulisi säätää koskemaan asetuksen sijaan myös sosiaali- ja terveysjärjestöjen valtionavustuksia.

Mallissa esitetään määrärahaa myös haittojen vähentämiseen joko ministeriöiden edelleen jaettavina valtionavustuksina tai muuten. Sosiaali- ja terveysministeriöllä on vastuullaan pelaamiseen liittyvien haittojen ehkäisy, ja tästä syystä avustusvarat tulisi ohjata ainoastaan sosiaali- ja terveysministeriön kautta."

Ossi Viita, Suomen Urheilumuseosäätiö / Suomen Urheiluarkisto: "Lakiin kirjaaminen toisi toimintaan vakautta ja pitkäjännitteisyyttä."

Ei missään 6/32

Leena Pihanurmi: "Valtion velvollisuus ei ole turvata lailla tai pitkän aikavälin suunnitelmalla kansalaisjärjestöjen rahoitusta. Jos jokin edunsaajan tarjoama palvelu on elintärkeää, se olisi siirrettävä julkisen sektorin hoidettavaksi. Kulloisenkin demokraattisesti valitun eduskunnan vastuu ja velvollisuus on päättää valtion varojen käytöstä."

Lea Ryynänen-Karjalainen, Tieteellisten seurain valtuuskunta: "Jakosuhteelle ei ole tarvetta, kun rahoitus ei ole kytköksissä rahapelitoiminnan tuottoihin tai koontimomenttiin."

Kaisa Paavolainen, Suomen Teatterit ry: " Koska kytkös edunsaaja-alojen ja rahapelitoiminnan tuottojen välillä tulisi katkaista täysin, eikä ehdotettu koontimomentti ole taide- ja kulttuurialan rahoituksen näkökulmasta tarpeellinen, ei myöskään tarvita edunsaaja-aloja yhteen sitovaa jakosuhdelakia. Nykyisten edunsaajien rahoitus tulee turvata ilman alojen välistä jakosuhde-ajattelua."

Tove Ekman, Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit ry: "Jakosuhteelle ei ole tarvetta, jos nykyisten edunsaajien määrärahasatot päätetään jatkossa valtion normaalissa budjettiprosessissa ilman keinotekoisia kytköistä rahapelaamiseen ja ilman koontimomenttia. Tällä tavoin rahoitustaso perustuu poliittisesti harkittuun yhteiskunnalliseen tarpeeseen. Kehysbudjetointiin siirtyminen lisää avustuksen saajien työn ennustettavuutta ja helpottaa strategista suunnittelua."

Mari Ahonen-Walker, Suomen Kuntaliitto: "Rahoituksen ei tule olla kytköksissä rahapelitoiminnan tuottoihin tai koontimomenttiin, vaan rahoituskysymykset tulee käsitellä osana valtion normaalia budjetti- ja kehysvalmistelua."

Ilmari Nalbantoglu, Suomen Olympiakomitea: "Ilman kytköstä rahapelaamiseen ja ilman koontimomenttia ei ole tarvetta jakosuhteelle."

Kysymys 2: Tulisiko rahoituksen taso kytkeä Veikkauksen voittovarojen tasoon?

Uuden valtionavustusmomentin taso on mahdollista kytkeä Veikkauksen voittovaroihin kirjaamalla, että momentin vuotuisen tason tulee olla vähintään Veikkauksen kunkin

vuoden voittovarot. Vaihtoehtoisesti tasosta ei säädetä mitään, ja se päätetään vuosittain. Tulisiko rahoituksen taso kytkeä Veikkauksen voittovarojen tasoon?

Vastaukset

Kyllä 9/30 (5 vastaajista vastannut samat SOSTE:n perustelut)

Tuija Siimes, Työväenperinne ry / Työväenliikkeen kirjasto: "Monet edunsaajat kokevat tämän sidoksen ongelmalliseksi. Toisaalta se määrittäisi edes minimitason. Vaihtoehto on huonompi eli se, että tasosta päätettäisiin vuosittain eikä siitä säädetäisi mitään."

Teppo Vanamo : "Sitä mitä ei ole, ei voi jakaa."

Aki Siltaniemi, Ensi- ja turvakotien liitto ry: "Avustusmäärärahan (33.90.50) tason tulee olla vähintään Veikkaus Oy:n valtiolle tulouttaman tuoton tason mukainen noudatellen viime vuosien tasoa kompensatioineen. Tarve sosiaali- ja terveysjärjestöjen toiminnalle ihmisten auttamiseksi ei ole vähentynyt, päinvastoin se on kasvanut, vaikka Veikkaus Oy:n tuotto on viime vuosina alentunut. Esimerkiksi Ensi- ja turvakotien liiton verkostossa autettiin vuonna 2020 yhteensä 23 878 ihmistä (vuonna 2019 noin 17 000) ja chateista apua hakevien määrä on viisinkertaistunut.

Esityksessä ei oteta kantaa ministeriöiden sisäisiin kohdennuksiin. Nyt esitettävässä mallissa voidaan kuitenkin samalla ratkaista sosiaali- ja terveysministeriön osalta kompensatian tarve terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämisen määrärahaan (33.90.50), jos veteraanikohteet irrotetaan nyt esitettävästä momentista ja rahoitetaan kokonaisuudessaan (33.50) ministeriön budjetissa, eli siellä mistä veteraaniasiat muutenkin rahoitetaan."

Anne Rautio, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry: "Avustusmäärärahan (33.90.50) tason tulee olla vähintään Veikkaus Oy:n valtiolle tulouttaman tuoton tason mukainen noudatellen viime vuosien tasoa kompensatioineen. Tarve sosiaali- ja terveysjärjestöjen toiminnalle ihmisten auttamiseksi ei ole vähentynyt, päinvastoin se on kasvanut, vaikka Veikkaus Oy:n tuotto on viime vuosina alentunut. Esimerkiksi Ensi- ja turvakotien liiton verkostossa autettiin vuonna 2020 yhteensä 23 878 ihmistä (vuonna 2019 noin 17 000) ja chateista apua hakevien määrä on viisinkertaistunut.

Esityksessä ei oteta kantaa ministeriöiden sisäisiin kohdennuksiin. Nyt esitettävässä mallissa voidaan kuitenkin samalla ratkaista sosiaali- ja terveysministeriön osalta kompensatian tarve terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämisen määrärahaan (33.90.50), jos veteraanikohteet irrotetaan nyt esitettävästä momentista ja rahoitetaan kokonaisuudessaan (33.50) ministeriön budjetissa, eli siellä mistä veteraaniasiat muutenkin rahoitetaan."

Pirjo Pehkonen, Kuopion ensikotiyhdistys ry: "Avustusmäärärahan (33.90.50) tason tulee olla vähintään Veikkaus Oy:n valtiolle tulouttaman tuoton tason mukainen noudatellen viime vuosien tasoa kompensatioineen. Tarve sosiaali- ja terveysjärjestöjen

toiminnalle ihmisten auttamiseksi ei ole vähentynyt, päinvastoin se on kasvanut, vaikka Veikkaus Oy:n tuotto on viime vuosina alentunut.

Esityksessä ei oteta kantaa ministeriöiden sisäisiin kohdennuksiin. Nyt esitettävässä mallissa voidaan kuitenkin samalla ratkaista sosiaali- ja terveysministeriön osalta kompensaation tarve terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämisen määrärahaan (33.90.50), jos veteraanikohteet irrotetaan nyt esitettävästä momentista ja rahoitetaan kokonaisuudessaan (33.50) ministeriön budjetissa, eli siellä mistä veteraaniaasiat muutenkin rahoitetaan."

Laura Piirainen, Äidit irti synnyttymasennuksesta Äimä ry: "Avustusmäärärahan (33.90.50) tason tulee olla vähintään Veikkaus Oy:n valtiolle tulouttaman tuoton tason mukainen noudatellen viime vuosien tasoa kompensaatioineen. Tarve sosiaali- ja terveysjärjestöjen toiminnalle ihmisten auttamiseksi ei ole vähentynyt, päinvastoin se on kasvanut, vaikka Veikkaus Oy:n tuotto on viime vuosina alentunut. Esimerkiksi Ensi- ja turvakotien liiton verkostossa autettiin vuonna 2020 yhteensä 23 878 ihmistä (vuonna 2019 noin 17 000) ja chateista apua hakevien määrä on viisinkertaistunut.

Esityksessä ei oteta kantaa ministeriöiden sisäisiin kohdennuksiin. Nyt esitettävässä mallissa voidaan kuitenkin samalla ratkaista sosiaali- ja terveysministeriön osalta kompensaation tarve terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämisen määrärahaan (33.90.50), jos veteraanikohteet irrotetaan nyt esitettävästä momentista ja rahoitetaan kokonaisuudessaan (33.50) ministeriön budjetissa, eli siellä mistä veteraaniaasiat muutenkin rahoitetaan."

Elina Pajula, Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry: "Tämä on kompleksinen kysymys: haluammeko irtautua kokonaan pelituoista ja jos niin haluamme, kuinka suuri riski se on järjestöjen rahoituksen määrälle tulevaisuudessa samalla kun pelituoitojen kehitys on kysymysmerkki tulevaisuudessa.

Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta (www.verkostojarjestot.fi) tähdentää, että järjestöjen rahoitus on tärkeää turvata, mutta samalla irrottaa se kytkennästä pelituoitoihin. On kuitenkin varmistettava rahoitettavien toimintojen alaraja ja huolehdittava siitä, että sitä ei joka kerta määritellä uudelleen syksyn budjettineuvotteluissa. Tämä on erityinen haaste sosiaali- ja terveysalan järjestöille, joiden kohderyhmissä on paljon ns haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä ja ryhmiä ja tarve pitkäjänteiselle ja tavoitteelliselle työlle ja sitä tukevalle rahoitukselle. Myös tässä on oleellista huomioida alueellinen tasapuolisuus."

Dag Wallgren, Svenska litteratursällskapet i Finland r.f.

Sirkku Mehtola, VIOLA -väkivallasta vapaaksi ry: "Avustusmäärärahan (33.90.50) tulisi olla vähintään samaa tasoa, mikä Veikkaus Oy:n tulouttama tuotto valtiolle (noudatellen viime vuosien tasoa kompensaatioineen). Vaikka Veikkaus Oy:n tuotto on viime vuosina laskenut, sote-alan järjestöjen toiminnan tarve ihmisten auttamiseksi on kuitenkin vuosi vuodelta yhä suurempi. Esim. Ensi- ja turvakotien liiton chateista apua hakevien määrä on

viisinkertaistunut, ja verkossa autettiin vuoden 2020 aikana yhteensä 23 878 ihmistä, kun vuonna 2019 vastaava määrä oli noin 17 000.

Esitys ei ota kantaa kohdennuksiin ministeriöiden sisällä. Esitetystä mallissa voidaan kuitenkin samalla ratkaista sosiaali- ja terveystieteiden osalta kompensointien tarve terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämisen määrärahaan (33.90.50), mikäli nyt esitettävästä momentista irrotetaan veteraanikohteet ja rahoitus siirtyy kokonaisuudessaan (33.50) ministeriön budjettiin, mistä veteraaniasiat muutenkin rahoitetaan."

Ei 21/30

Minna Savolainen, Nyty ry: "Mikä järki siinä olisi, kun tarkoituksena olisi purkaa kokonaan kytkös Veikkaukseen? Toisekseen ennen kuin tähän pystyisi vastaamaan täytyisi olla selvillä, millainen rahapelipolitiikka meillä tulevaisuudessa on. **Jos Veikkauksella ei olisi yksinoikeutta, niin olisi todella kohtalokasta, mikäli järjestöavustusten taso olisi sidottu Veikkauksen tuottoihin.**

Tulee säätää valtion talousarvioon varattavan järjestöavustusten määrärahan mitoituksista ja siten, että sille asetetaan minimi jonka pohjana käytetään vuoden 2022 Veikkauvoittovaroista sekä valtion budjetista kompensointina jaettavaa avustustasoa. "

Leena Pihanurmi: "Järjestöjen yhteys veikkaushäviövaroihin on katkaistava. Järjestöjen rahoituksen taso ei tule kytkeä veikkausvarojen tasoon. Jos yhteys säilytetään, rahapelihaittoja ehkäiseviä ja vähentäviä toimenpiteitä ei tulla tekemään jatkossakaan. Nykyiset toimet ovat riittämättömiä. Tunnistautuminen ei ehkäise ongelmapelaamista eikä alaikäisten pelaamista. Kuka tahansa voi pelata kenen tahansa Veikkaus-kortilla. Pelihaittoja eivät ehkäise myöskään pelikoneet kauppoissa, 2000 euron kuukausittainen tappioraja ja joka puolelta tunkeva Veikkauksen markkinointi.

Erityisen huolestuttava on kaavailtu "rahapelihaittojen ehkäisyn momentti", jossa veikkaushäviövaroista ohjattaisiin rahoitus pelihaittoja ehkäiseville toimijoille ja rahapelitutkimukseen. Rahoitusmalliin liittyy samankaltainen eturistiriita, kuin jos tupakkateollisuus rahoittaisi tupakoinnin ehkäisyä ja tupakkatutkimusta. Käytännössä pelihaittoja ei ehkäistä. Edes THL ei arpajaislakilausunnossaan vaatinut hajasijoitettujen peliautomaattien poistamista. Näkyvä kansanvalistus rahapelaamisen riskeistä loistaa poissaolollaan. Mitä jos covid-19:ta ehkäistäisiin yhtä matalalla profiililla? Veikkaushäviövarojen yhteys rahapelihaittojen ehkäisyyn ja tutkimukseen on katkaistava.

Jo kaksikymmentä vuotta on tiedetty keinot, joilla pelihaittoja ehkäistään. Keinoja ei vain ole haluttu ottaa käyttöön, koska edunsaajien rahoitus riippuu ihmisten pelihäviöiden määrästä.

Toimivia keinoja pelihaittojen ehkäisyyn ovat:

- hajasijoitettujen pelikoneiden poistaminen

- rahapelien keskittäminen vain pelisaleihin ja kasinoille
- rahapelimarkkinoinnin minimointi tai kieltäminen kokonaan. Ihmiset jotka haluavat rahapelata löytävät pelit ilman markkinointia kuten tupakoitsija löytää tupakat.
- riittävän alhaiset kaikille pakolliset tappiorajat
- tehokas koko kansalle suunnattu kansanvalistus, esim. tietoisuus mediassa, ja monikieliset varoitukset digitaalisten rahapelien aloitusruudulla (vrt. tupakka-askit).

Jos edunsaajien kytköstä veikkausvaroihin ei katkaista, peliongelmiä ei käytännössä torjuta.. Tämä tietää taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja, pahoinvointia ja kärsimystä monen yksilön ja perheen elämässä. Ongelmat eivät edes lopu pelaamisen lopettamiseen, sillä pelivelat seuraavat pelaajaa jopa vuosikymmeniä. Kuka voi hyväksyä, että järjestöjen rahoitus perustuu pääasiassa heikompiensaisten hyväksikäytölle ja kärsimykselle? Puolet veikkaushäviövaroista on peräisin 2,2 prosentilta pelaajia.

Entä rahapelihaittojen kustannukset yhteiskunnalle? Ulkomaisten arvioiden mukaan ne ovat Suomeen suhteutettuna 1,4 - 4,5 miljardia euroa vuodessa."

Jarmo Luoma-aho, Suomen Elinkeinoelämän Keskusarkisto sr.: "Nykyinen taso eli täysi kompensatio jatkossakin. Myös vuonna 2023. Jos silloin leikattaisiin summia, joita nyt on ollut esillä, ja se olisi taso 2024 ja siitä eteenpäin, silloin ei useimmilla toteutuisi tavoite vakaasta toiminnasta. Varsinkin, jos leikkausprosentti vaihtelee edunsaajittain. 2021 perutussa okn:n 2022 tieteen leikkauksessa momenttimme leikkausprosentti olisi vaihdellut edunsaajaryhmittäin 5–28,5 %, keskiarvo oli 10 %. Meiltä olisi leikattu tuo 28,5 %, mikä olisi ollut todella raju isku toiminnan vakaudelle. "

Lea Ryynänen-Karjalainen, Tieteellisten seurain valtuuskunta: "Toimintojen rahoituksen tulisi määräytyä yhteiskunnallisen tarpeen ja pitkäjänteisen tavoiteasetannan mukaan. Ikävä sanoa, mutta niin tärkeää kuin kaikkien nykyisten rahapelitoiminnan tuotoilla toimivien tahojen toiminta onkin, kaikkea toimintaa pitää voida myös arvioida ja katsoa, millä tavoin toimintaa kehitetään ja uudistetaan. "

Marita Jalkanen, Kansan Arkisto: "Pelkkä rahapelituotto ei välttämättä jatkossa turvaa tasoa. Tarvitaan myös täysi kompensatio. Leikkausprosentti 28,5 romahduttaa auttamattomasti monen toimijan toiminnan. Arkistollisen kulttuuriperinnön säilytys ja saataville saattaminen ei voi olla sidoksissa Veikkauksen voittoihin. On löydyttävä kompensatation tahtotila. Tiedepuoli ei saa jäädä urheilun tai kulttuurin jalkoihin."

Markku Hyttinen, Hengitysliitto ry: "Kytkeä tarkoittaisi joka tapauksessa toteutuvaa avustustasoa - tuskin enempää. Avustustaso jäisi kuitenkin riippuvaiseksi Veikkauksen "menestyksestä" eli siitä, mitä kytköstä tässä ollaan poistamassa"

Hanna Paikkala, A-klinikkasäätiö sr: "Avustustason määrittely ei voi olla riippuvainen Veikkauksen tuotoista. Tämä on koettu hyvin ongelmalliseksi ja on yksi rahoitusmallin uudistuksen peruslähtökohta. Jotta kansalaisyhteiskunnan jatkuvuus voi olla turvattu, on

avustusmäärä sidottava pidemmäksi ajaksi sovitulle tasolle (esimerkiksi vuoden 2020 avustustasoon) Vaihtoehto ei voi olla, että avustustasosta päätettäisiin vuosittain. Tämä ongelma on ratkaistava uudessa rahoitusmallissa kestävästi, jotta esimerkiksi sote järjestöjen työ heikoimmassa asemassa olevien kansalaisten auttamiseksi jatkuisi. "

Kati Systä , Suomen Partiolaiset - Finlands Scouter ry: "Kytös Veikkauksien tuottoihin tulee katkaista kokonaan. Jos rahoitustaso sidotaan Veikkauksen tuottojen tasoon, malliin jäisi yhteys Veikkauksen tuottoihin. On kuitenkin tärkeää varmistaa, että edunsaajilla on selkeä näkymä tulevaan kehitykseen ja rahoituksen tason mahdollisiin muutoksiin. Mahdollisia muutoksia valmistellessa tuleekin tunnistaa kansalaisjärjestöjen työn merkitys ja vaikuttavuus: tekemässämme työssä jokaisella eurolla saa paljon. Näemme tämän arvioinnin tärkeänä työkaluna määrittää reilu ja riittävä rahoituksen taso.

Suomen partiolaiset ovat aiemmin ehdottaneet, että uudistuksen yhteydessä rahoituksen tason ja vakauden voisi taata erikseen sovitun indeksin avulla. "

Kristiina Jakobsson, Koululiikuntaliitto KLL ry: "Veikkaus-voittovaroihin kytkeminen ei todellisuudessa poista rahoituksen dilemmaa . Järjestelmän piirissä on hyvin erilaisia järjestöjä ja tahoja. Antaa väärän kuva puhua järjestöistä, jos esim. OKM:n liikunnanrahoista vain 16% käytetään liikuntajärjestöjen rahoitukseen. Avustusten piirissä on sellaisia tahoja, jotka rahoittavat lakisäätteistä tai siihen verrattavaa toimintaa. Näihin täytyy varat löytyä verovaroista. Esim. kuntien edunsaaja osuus valtionsuusrahoitus on 25% kuntien tuloista. Viittaan näillä tiedoilla webinaariin, jossa asiaa kommentoivat Kuntaliiton Ahonen-Walker ja Olympiakomitean Salonen. Lisäksi erilaisia avustuksia, jotka eivät perustu Veikkaus-rahoitukseen on muita, kuten ympäristöjärjestöt. Avustuskeskus on ylimääräistä hallintoa, jolla ei saavuteta mitään konkreettista etua niin kauan kuin kaikki avustukset ja niiden saajat eivät ole yhteismitallisia. Ja niin tuskin käy. Sen takia nykyinen ministeriöjako on toimintojen luonteiden takia hyvä jakoperiaate. Vastaus on silti ei, koska rahoitusmahdollisuuksia on muitakin kuin Veikkaus-voittorahat. Voiko turvautua pääomitetuihin rahastoihin? Mahdollistaa erilaisia kertaluonteisia pääomituksia, jotka perustuvat siihen, että sijoitustuotoilla pystytään toimimaan kannattavasti. Tällaisia ehdotuksia on ollut ja koskee luultavasti kattojärjestöjä ja lakisäätteen luontoisia toimintoja. Veikkaus-voittorahojen ennakoiminen on yhtä vaikeaa kuin tähänkin asti. Osa toimintaa voi olla myös verovaroin katettuja. Järjestöjen autonomia ja yleishyödyllisyys ovat tärkeitä. Tällä hetkellä avustuksensaajia ei kohdella yhdenmukaisesti eri sektoreilla - eli avustuksensaajilta vaaditaan erilaisia suunnitelmia ja kriteereitä riippuen, millä sektorilla toimii. Yhtä tärkeää yhdistyksen autonomian kannalta on valtionavustuslaki, johon ei ole tulossa muutoksia. Ei tarvita väliportaita avustusten jakamiseen. Sen sijaan tarvitaan ennakoitavuutta ja vähemmän projekteja."

Kaisa Paavolainen, Suomen Teatterit ry: "Nykyisten edunsaaja-alojen toiminnan rahoitus tulisi jatkossa määritellä niiden yhteiskunnallisen tarpeen mukaan, ei rahapelaamisen määrän mukaan. Rahoitustason tulee olla tietenkin jatkossa riittävä ja suhteessa nykyiseen rahoitustasoon, mutta kytkentä edunsaaja-alojen ja rahapelitoiminnan välillä tulisi purkaa

ehdotettua selkeämmin. Rahapelaamisen määrällä ei ole tekemistä toimintojen yhteiskunnallisen tarpeen kanssa.”

Suomen Taiteilijaseura: ”Koska Veikkausvoittovarot ovat nyt jo laskeneet ja ne tulevat tulevaisuudessa laskemaan entisestään, ei esimerkiksi taide- ja kulttuurialan rahoitusta tule sitoa tällaiseen laskevaan tasoon. Sen sijaan rahoituksen referenssitasoksi tulee ottaa veikkausvoittovarojen taso ennen kuin taso alkoi laskea. Rahoituksen tason tulee pysyä vähintään samana kuin aikaisemmin edunsaajilla Liikasen työryhmän esityksen mukaisesti.”

Petri Tanskanen, Työväen Arkiston Säätiö sr: ”Veikkausvoittorahoihin sitominen ei turvaa tehokkaan ja pitkäjänteisen toiminnan edellyttämää rahoitusta. Tänä syksynä yksityisiin valtionapuarkistoihin kohdistunut uhka 28,5 prosentin leikkauksista oli suhteettoman suuri verrattuna muihin edunsaajiin ja olisi tarkoittanut koko yksityisarkistokentän romahdusta. Tällä olisi ollut kauaskantoiset vaikutukset koko tieteelliseen tutkimukseen ja koko tutkijakenttään. Arkistoissa olevan kulttuuriperinnön pysyvä arkistointi ja tukimuksen käyttöön saattaminen ei voi eikä saa olla sidoksissa rahapelituottoihin. On löydyttävä tahtotila täydelle kompensatiolle ja ymmärrystä siitä, miten laaja-alaisesti yksityisarkistoja hyödynnetään tiede- ja kulttuuritoimijoiden keskuudessa.”

Mari Ahonen-Walker, Suomen Kuntaliitto: ”Kuntaliitto esittää irtikytkentää, jolloin toimialojen rahoitus ei olisi rahapelitoiminnan tuotoista riippuvainen. Valtionavustusmomentin määräraha ei erikseen säädettäisi, vaan kunkin toiminnan määrärahataso päätettäisiin vuosittaisen talousarviovalmistelun yhteydessä.”

Ilmari Nalbantoglu, Suomen Olympiakomitea: ”Toimintojen rahoitus tulisi määriytyä yhteiskunnallisen tarpeen mukaan, ei rahapelaamisen määrän mukaan. Rahapelaamisen määrällä ei ole tekemistä toimintojen yhteiskunnallisen tarpeen kanssa.”

Pekka Lund, Sininauhaliitto ry: ”Sininauhaliiton kanta on, että rahoitusta ei tule kytkeä Veikkaukselta tulevien rahapelituottojen tasoon. Kytkös rahapelituottojen ja nykyisten edunsaajien rahoituksen välillä tulee purkaa kokonaan. Kytkös aiheuttaa tarpeettomia sidoksia, jotka vaikeuttavat vastuullisen rahapelipolitiikan toteuttamista. Rahapelipolitiikasta tulee säätää erikseen ja sen tavoitteena tulee olla vain ja ainoastaan rahapelihaittojen ehkäiseminen.

Mikäli edunsaantikytköstä ei pureta, tällä on kahdenlaisia kielteisiä vaikutuksia: Yhtäältä rahapelituottojen korvamerkintä synnyttää painetta ylläpitää rahapelituottojen korkea tasoa. Toisaalta korvamerkintä jatkaa haitallista mielikuvaa rahapeleistä hyväntekijänä. ”

Lasse Koivumäki, Heikintalo ry: ”Veikkauksen tuotot osoitetaan valtion budjetissa tuottoihin. Järjestöjen rahoitus sisällytetään valtion budjettiin ja avustustasoa ei vähennetä vuoden 2021 tasosta, vaan sitä voidaan tarvittaessa nostaa. ”

Riku Keski-Rauska, Porvarillisen Työn Arkisto: "Veikkausvoittovaroihin sitominen ei takaa mitään, vaan pahimmillaan johtaa siihen, että siitä tulee alaraja, jonka jälkeen toiminnan todellisia rahoitustarpeita ja yleishyödyllisyyttä ei huomioida.

Pelkkä rahapeliteotto ei välttämättä jatkossa turvaa tehokkaan toiminnan edellyttävää rahoitusta. Yksityisten valtionapuarkistojen kohdalla tänä syksynä ollut pelko jopa 28,5 % leikkauksesta olisi tarkoittanut koko yksityisarkistokentän romahdusta. Tämä luonnollisestikin olisi heijastunut välittömästi myös tieteelliseen tutkimukseen ja koko tutkijakenttään. Arkistollisen kulttuuriperinnön säilytys ja saataville saattaminen ei voi olla sidoksissa Veikkauksen voittoihin. On löydyttävä kompensaaation tahtotila ja ymmärrystä siitä, miten laaja-alaisesti yksityisarkistoja hyödynnetään tiede- ja kulttuuritoimijoiden keskuudessa. Urheilukentän nurmi voi olla vuoden ajamatta ilman peruuttamatonta tuhoa, mutta arkistotoiminnassa toimintakatkokset jättävät pysyvän jäljen kansalliseen muistiin."

Marju Silander, Suomen CP-liitto ry: "Ei, vaan rahoituksen taso tulisi pitää vähintään nykyisellä tasolla, johon osoitetaan varat valtion kokonaistulokertymästä. Näkökulmana ja avustussuunnittelun pohjana tulee olla pitkä aikaväli, esimerkiksi 5–8 vuotta, Riittävän pitkällä ajanjaksolla turvataan kansalaisjärjestöjen toiminnan ennakoiva suunnittelu ja kyky vastata yhteiskunnassa järjestötoiminnalle kohdentuviin kansalaisten tarpeisiin luotettavalla tavalla. Avustuksiin liittyvää valmistelutyötä tulisi tehdä parlamentaarisessa yhteistyössä yli hallitus-oppositiorajojen. Rahoitustason tulee olla riittävää ja yhteiskunnallisia tarpeita vastaava."

Lena Karhu: En koppling till Veikkaus vinstmedlen uppfyller inte målsättningen om en stabil och förutsägbar finansiering.

Ossi Viita, Suomen Urheilumuseosäätiö / Suomen Urheiluarkisto: "Veikkauksen voittovarot eivät riitä. Osittain siksihän ollaan tässä tilanteessa. Rahoitusta pitää järjestää myös valtion budjetin kautta. Yksityisten valtionapuarkistojen toiminnan sitominen pelkästään Veikkauksen voittovaroihin ei toisi haluttua vakautta ja ennustettavuutta arkistojen toimintaan."

Tommi Saarikivi: "Rahoituksen tason kytkeminen osittainkin Veikkauksen voittovarojen kehitykseen antaa omituisen viestin siitä, että esimerkiksi kulttuurin julkisen rahoituksen tarve siltä osin kuin se on katettu veikkausvoittovaroista vaihtelisi jotenkin sen mukaan, miten pelituotot kehittyvät.

Rahoituksen taso tulee kytkeä siihen tasoon, joka yhteiskunnassa on tarpeen kunkin rahoitettavan kohteen turvaamien yleishyödyllisten toimintojen ja palvelujen alueellisen saavutettavuuden ja vaikuttavuuden turvaamiseksi. Tämän tason kehitystä ei ole mitenkään mielekäästä kytkeä yhteen sen kanssa, miten rahapelien pelaaminen tulevaisuudessa kehittyy. Jos rahapeliteuotot kehittyvät odotettua paremmin, sehän on mainio positiivinen ongelma valtion budjetin sisällä sen osalta, mihin ylimääräiset tuotot kohdistetaan. Jos tuotot kehittyvät negatiivisesti, ei ole mitään mieltä kytkeä tätä valtion budjetin tasolla pienen luokan ongelmaa automaattisesti siihen, että esimerkiksi juuri kulttuurin

määrärahat silloin laskevat. Ne yleishyödylliset alat, joita Veikkauksen tuella on totutusti valtion budjettivarojen ohella tuettu, tarvitsevat ennen kaikkea vakaasti kehittyvän, riittävän ennustettavan ja riittävän tasoisen rahoitustason.

Tämän tason kytkeminen vaikeasti ennakoitavaan Veikkauksen voittovarojen tulevaan kehitykseen ei tunnu muuttuneessa maailmassa mielekkäältä. Se ei voi vaihtoehtoisesti tarkoittaa sitä, että ""vaihtoehtoisesti ei säädetä mitään"". On mahdollista säätää erilaisin vaihtoehtoisin keinoin kulttuurin kokonaisrahoituksen kehitystä tulevaisuudessa turvaavista mekanismeista, jotka eivät ole riippuvaisia Veikkauksen voittovarojen kehityksestä."

Avoin kysymys: Vastaako rahoitusmalli hankkeen tavoitetta luoda edunsaajille vakaa, ennustettava ja autonominen rahoitus?

Suomen Elinkeinoelämän Keskusarkisto sr., "Luo varmuutta pitkäjänteiselle toiminnalle, mutta toteutuminen riippuu riittävästä vuosittaisesta rahoituksesta."

Työväenperinne ry / Työväenliikkeen kirjasto: "Avustettavien joukossa on tärkeitä kolmannen sektorin toimijoita, joiden toimintamahdollisuudet riippuvat täysin valtionavusta. On tärkeää turvata toimijoiden tulevaisuus yhtä laajasti kuin nykyisin. Esimerkiksi käy poikkitieteellinen työväentutkimus, jolla ei ole oppituolia missään yliopistossa, mutta jota edistetään Työväenliikkeen kirjaston, monitieteisen työväentutkimuksen erikoiskirjaston, toiminnalla tieteen edistämiseksi. Työelämän tutkimusta pitäisi voida harjoittaa poliittisista suhdanteista riippumatta Työväenliikkeen kirjaston ja työväen arkistojen tukemana jatkossakin.

Tieteellisten seurain valtuuskunta: "Olisi selkeintä ja yksinkertaisinta siirtää rahapelitoiminnan tuotot kokonaisuudessaan osaksi normaalia budjettimenettelyä. Nyt esitetyssä mallissa useita kysymyksiä jää avoimeksi, kuten esimerkiksi mitkä nykyisistä rahapelitoiminnan tuotoista rahoitusta saavat toimijat sisältyisivät koontimomentille, millä perusteilla ja miten nämä toimijat muodostaisivat perustellun toimijakokonaisuuden ko. momentille. Vakautta ja ennustettavuutta pystyttäisiin lisäämään parlamentaarisella yhteisymmärryksellä nykyisten rahapelitoiminnan tuotoilla toimivien tahojen tulevista rahoitustasoista sekä avoimilla ja läpinäkyvillä hakijoiden tavoitteiden ja tulosten arviointiperusteilla, joita ei muuteltaisi hallituskausittain."

Ensi- ja turvakotien liitto ry, Vastaa osittain tavoitetta: "Mallissa on elementtejä, joilla voidaan luoda vakautta, mutta siihen sisältyy riskejä. Riskit kohdistuvat rahoituksen tason ja kohdennuksen ennustettavuuteen.

Jos mallissa nro 3 (Liikasen esitys) on tarkoitus erottaa kytkös Veikkaus Oy:n tuottojen ja tuotoilla rahoitettavan toiminnan osalta, ei kytkös tosiasiallisesti esityksen myötä poistu.

Ennustettavuutta ja vakautta ajatellaan syntyvän sitomalla avausmääräraha Veikkaus Oy:n tuottoon ja mahdolliseen kompensaatioon. Mitään konkreettisia lukuja mallissa ei kuitenkaan esitetä.

Autonomiaa vahvistaa erityisesti rahoituksen tasoa ja kohdennusta ohjaava parlamentaarinen päätöksentekomekanismi sekä terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen asetuksen muuttaminen laiksi ja siihen kirjattu sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustustoiminnan tarkoitus.

Avustusmäärärahan tason tulee perustua parlamentaariseen pidemmän aikavälin suunnitelmaan (5–8-vuotta).

Järjestöjen autonomiaa tulisi esityksessä vahvistaa siten, että toteutettaisiin/linjattaisiin velvoittavasti selvitettäväksi SOSTEn esitys siitä, että veikkausvoittovaroin rahoitettaville kansalaisjärjestöille perustetaan yhteinen avustuskeskus. Laaja-alainen valtionavustuskeskus perustettaisiin nykyisten Veikkaus Oy:n voittovaroja saavien järjestöjen yleishyödyllisen toiminnan valtionavustusten valmistelua, jakamista ja seuranta varten. Järjestötoiminnan avustuskeskus olisi osa oikeusministeriötä (OM) tai valtioneuvoston kansliaa (VNK). Avustuskeskus jakaisi järjestöjen yleisavustukset ja kohdennetut yleisavustukset. Projektirahoitus säilyisi nykyisissä ministeriöissä yhteiskuntapolitiikan välineenä. Avustuskeskuksen toiminta perustuisi uuteen lakiin Järjestötoiminnan avustuskeskuksesta. Toimintaa johtaisi parlamentaarinen johtokunta. Valtio tulouttaisi avustuskeskukselle vuosittaisen indeksiin sidotun määrärahan. Avustusmääräraha jaettaisiin vuosittain laissa määritellyn jakosuhteen perusteella toimialoille (jaostot). Avustuskeskuksen toiminnan piiriin siirtyisivät liikunta-, nuoriso-, taide-, sosiaali- ja terveysalan yhdistykset ja säätiöt. Valmistelua ja päätöksentekoa tukisivat toimialakohtaiset jaostot. SOSTEn esityksen mukainen yhteinen avustuskeskus vähentäisi byrokratiaa avustusten valmistelussa ja mahdollistaisi avustusehtojen tarkoituksenmukaisen yhtenäistämisen järjestöjen autonomian turvaamisen lisäksi. SOSTEn ehdotus voidaan toteuttaa riippumatta rahoituslähteestä.”

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry: ”Mallissa on elementtejä, joilla voidaan luoda vakautta, mutta siihen sisältyy riskejä. Riskit kohdistuvat rahoituksen tason ja kohdennuksen ennustettavuuteen.

Jos mallissa nro 3 (Liikasen esitys) on tarkoitus erottaa kytkös Veikkaus Oy:n tuottojen ja tuotoilla rahoitettavan toiminnan osalta, ei kytkös tosiasiallisesti esityksen myötä poistu. Ennustettavuutta ja vakautta ajatellaan syntyvän sitomalla avausmääräraha Veikkaus Oy:n tuottoon ja mahdolliseen kompensaatioon. Mitään konkreettisia lukuja mallissa ei kuitenkaan esitetä.

Autonomiaa vahvistaa erityisesti rahoituksen tasoa ja kohdennusta ohjaava parlamentaarinen päätöksentekomekanismi sekä terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen asetuksen muuttaminen laiksi ja siihen kirjattu sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustustoiminnan tarkoitus.

Avustusmäärärahan tason tulee perustua parlamentaariseen pidemmän aikavälin suunnitelmaan (5–8-vuotta).

Järjestöjen autonomiaa tulisi esityksessä vahvistaa siten, että toteutettaisiin/linjattaisiin velvoittavasti selvitettäväksi SOSTEn esitys siitä, että veikkausvoittovaroin rahoitettaville kansalaisjärjestöille perustetaan yhteinen avustuskeskus. Laaja-alainen valtionavustuskeskus perustettaisiin nykyisten Veikkaus Oy:n voittovaroja saavien järjestöjen yleishyödyllisen toiminnan valtionavustusten valmistelua, jakamista ja seurantaa varten. Järjestötoiminnan avustuskeskus olisi osa oikeusministeriötä (OM) tai valtioneuvoston kansliaa (VNK). Avustuskeskus jakaisi järjestöjen yleisavustukset ja kohdennetut yleisavustukset. Projektirahoitus säilyisi nykyisissä ministeriöissä yhteiskuntapolitiikan välineenä. Avustuskeskuksen toiminta perustuisi uuteen lakiin Järjestötoiminnan avustuskeskuksesta. Toimintaa johtaisi parlamentaarinen johtokunta. Valtio tulouttaisi avustuskeskukselle vuosittaisen indeksiin sidotun määrärahan. Avustusmääräraha jaettaisiin vuosittain laissa määritellyn jakosuhteen perusteella toimialoille (jaostot). Avustuskeskuksen toiminnan piiriin siirtyisivät liikunta-, nuoriso-, taide-, sosiaali- ja terveysalan yhdistykset ja säätiöt. Valmistelua ja päätöksentekoa tukisivat toimialakohtaiset jaostot. SOSTEn esityksen mukainen yhteinen avustuskeskus vähentäisi byrokratiaa avustusten valmistelussa ja mahdollistaisi avustusehtojen tarkoituksenmukaisen yhtenäistämisen järjestöjen autonomian turvaamisen lisäksi. SOSTEn ehdotus voidaan toteuttaa riippumatta rahoituslähteestä.”

Koululiikuntaliitto KLL ry: Avustuskeskuksen rooli ja toimintaperiaatteet - mikä muuttuisi nykyiseen verrattuna? Mikä on ministeriöiden rooli jatkossa?

Avustuskeskuksen rooli kuulostaa haastavalta ja ennakoimattomalta. Avustuskeskuksen rooli on epäselvä ja se ei tuo todellista lisäarvoa, vaan lisää pahimillaan byrokratiaa ja jälkijättöistä kontrollintarvetta. Tarvitaan tulevaisuuslähtöistä toimintatapaa ja joustavuutta. Toisaalta nykyinenkään järjestelmä ja pyöreän pöytien keskustelut ovat huono tapa olla avoin ja läpinäkyvä. Kiinnittäisin myös huomiota siihen, että mitä eri asioita samoilla rahoilla avustetaan. Vaikuttavuutta ja kustannustehokkuus ei juuri näy tulokorteissa, eikä näitä tulokortteja edes saa muut kuin kattojärjestöt.

Digitaalisuutta ja päätöksenteon sekä seurannan läpinäkyvyyttä sen sijaan tarvitaan. On oikein vaatia kattojärjestöiltä laajempaa yhteiskuntavastuullisuutta, mutta tällä hetkellä hallinnon määrä on vain lisääntymään päin ja tämä on kestävämpiä pienissä ja keskisuurissa järjestöissä, joissa ei ole resursseja vain tuottaa erilaisia suunnitelmia vuosittain. Nykyiset sähköiset avustushakemukset joihin kirjoitetaan maksimimerkein tekstejä ovat kankeita.

Kompleksisessa maailmassa tarvitaan joustoa ja yleisavustustyyppinen ratkaisu onärkevin tapa yhdistyksen näkökulmasta toimia. Tärkeintä on ymmärtää erilaisten edunsaajien tarpeet ja tehtävien luonne. Lisäksi tällä hetkellä on erilaisia mekanismeja, joiden kautta avustetaan joitakin järjestöjä nykyisen järjestelmän ulkopuolelta.

Ensin kannattaa yhteismitallistaa avustustyyppit yleisavustusluontoisiksi ja vähentää projekteihin perustuvaa toimintaa. Projektitoiminta on monella vain keino saada lisää määrärahaa. Onnistunut projekti ei takaa kuitenkaan yleisavustuksen korotusta.

Digiympäristössä on varmasti mahdollisuus seurata visuaalisen viestinnän ja tiedolla johtamisen keinoin järjestöjen toimintaa. Tekoälyäkin saisi hyväksikäyttää. Järjestöt tuottavat tietoa vuosittain hirvittävän määrän, mutta sitä ei pystytä tai osata yhteismitallistaa ja hyödyntää tiedolla johtamisessa. Valtion ja rahanjakajan tehtävä ei varmasti ole puuttua toiminnan sisältöihin. Tällä hetkellä jo vaaditaan lukuisia määrä ohjelmia ja suunnitelmia eri näkökulmista. Voisi kuvitella, että tällaisia läpäisyperiaatteiden tiedolla ohjaamista voisi tehdä diginä toisinkin esim. yleisinä sektorikohtaisina ohjauksina. Siinä ei ole mitään järkeä, että jokainen järjestö tekee samat suunnitelmat monikerroin.

Järjestöjen autonomiaa syö eniten valtion ja ministeriöiden omat sisäiset kehityshankkeet. Liikuntapuolella niitä on useita. Tavallaan ne kilpailevat vapaaehtoisten toimijoiden kanssa, koska niillä rahoitetaan ihan perustyötä ohjelmien kautta. Päällekkäisiä samalle kohderyhmälle suuntautuvia hankerahoja on lukuisia ja ihan liikaa.”

Suomen Teatterit ry: ”Taide- ja kulttuurialan rahoituksen näkökulmasta esitys ei ratkaise kokonaistilannetta riittävällä tavalla. Rahoitusmalli vastaa hankkeen tavoitteeseen vain osittain. OKM:n kautta jaettavan taide- ja kulttuurialan rahoituksen näkökulmasta olisi selkeämpää ja yksinkertaisempaa siirtää rahoitus kokonaisuudessaan normaalin budjettimenettelyn piiriin. Nyt esitettyssä mallissa jäisi edelleen monia avoimia kysymyksiä, kuten mitkä tahot sisältyvät koontimomentilta rahoitettavaksi ja mikä perustelisi näiden tahojen kytkemistä toisiinsa.

Nyt ehdotetussa järjestelmässä kytkentä Veikkauksen tulouttamien tuottojen ja edunsaaja-alojen välillä ei tosiasiallisesti katkeaisi, varsinkin jos ehdotettu valtionavustusmomentti olisi suoraan sidoksissa rahapelitoiminnan tuottojen määrään.

Hankkeen tavoitteena olevaa vakautta ja ennustettavuutta edunsaajatahojen rahoitukseen voitaisiin lisätä parlamentaarisella yhteisymmärryksellä nykyisten edunsaajien tulevista rahoitustasoista. Ei ole järkevää tai kestävä, että taiteen ja kulttuurin rahoitus olisi edelleen jakosuhteiden kautta osin kytkettynä esimerkiksi sosiaali- ja terveystieteiden rahoitustasoon, vaan toimintojen rahoitus tulisi määrittellä niiden yhteiskunnallisen tarpeen mukaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriön kautta rahapelitoiminnan tuotoilla katetuista määrärahoista vain 16 % menee kansalaisjärjestöjen toimintaan. SOSTE:n ehdottama kansalaisjärjestötoiminnan avustuskeskus on taide- ja kulttuurialan rahoituksen näkökulmasta tarpeeton.”

Keski-Suomen Syöpäyhdistys ry, Tavoite voi olla hyvä, mutta vaatii säätämistä ”Uudistuksen tavoite voi olla hyvä, mutta tärkeintä olisi pyrkiä laajaan parlamentaariseen yhteisymmärrykseen siitä, mikä on järjestöjen merkitys ja rooli suomalaisessa

yhteiskunnassa. Jos uudistus toteutetaan kiinnittämällä katse yksinomaan rahaan, riskinä on että lapsi menee pesuveden mukana.”

Suomen Kuntaliitto, ”Vastaa heikosti kuntien lakisääteisten toimintojen rahoituksen tilanteeseen. Mallia suunniteltaessa on unohtunut kuntien merkittävä rooli OKM:n hallinnonalan rahapelitoiminnan jakovarojen käyttäjänä. Kuntia tai niiden edustusta ei ole ollut työryhmissä tai aiemmissa kuulemisprosesseissa mukana. Esimerkkinä kuntiin kohdentuvan rahoituksen osuudesta on, että viimeisessä ns. normaalissa budjettiraamissa vuonna 2020 kuntien valtionosuudet ja niiden lakisääteisiin toimintoihin kohdennetut avustukset muodostivat lähes 25 % OKM:n hallinnonalan rahapelimomenteista. Esimerkiksi kuntien nuorisotyöhön ja liikuntaan ja ulkoiluun kohdennetut valtionosuudet ovat sisältyneet kokonaisuudessaan sekä teattereiden, museoiden ja orkestereiden valtionosuudet ovat osin näillä momenteilla. Kompensaatiotilanteessa kuntien toimintaan suunnattua rahoitusta on siirretty yleiskatteelliselle budjetin puolelle, mutta siirto ei ole ollut luonteeltaan pysyvä.

Kuntaliitto on jo pitkään todennut, että lakisääteisten tehtävien toteuttamiseen osoitetut kuntien valtionosuudet tulee irrottaa rahapelitoiminnan avustuskokonaisuudesta ja siirtää pysyvästi yleiskatteellisen budjetin puolelle muualle kuin veikkausmomentille. Tämä muutos toteuttaisi myös hallitusohjelman kirjauksia. Samassa yhteydessä rahapelitoiminnan tuotoista tulee irrottaa pysyvästi myös kuntien lakisääteiseen toimintaan kohdentuvat valtionavustukset, kuten:

- taide- ja kulttuurilaitosten valtionosuus- ja avustuspäärahat,
- kirjastojen kehittämispäärahat,
- kuntien kulttuuritoimintalain 6 §:n kehittämistehtävien rahoitus,
- kulttuuritilojen perusparannus- ja perustamishankemäärahat sekä
- etsivän nuorisotyön rahoitus ja
- liikuntapaikkarakentamisen määrärahat.

Muutoinkin Kuntaliitto arvioi, että uudistuksen tavoitteena tulisi kokonaisuudessaan olla irtikytkeminen, jotta sekä rahoitukseen liittyvät eettiset kysymykset että taiteen, kulttuuriin, liikuntaan ja urheiluun sekä nuorisotyöhön liittyvän valtionrahoituksen tulevaisuus voitaisiin ratkaista kestäväällä tavalla myös tulevaisuudessa.”

Suomen Olympiakomitea, ”Selkeätä ja yksinkertaisempaa olisi siirtää rahoitus kokonaisuudessaan normaalin budjettimenettelyn piiriin. Esitetystä mallissa jäisi edelleen monia avoimia kysymyksiä, kuten mitkä tahot sisältyvät koontimomentilta rahoitettavaksi ja mikä perustelisi näiden tahojen kytkemistä toisiinsa.

Vakautta ja ennustettavuutta voitaisiin lisätä parlamentaarisella yhteisymmärryksellä nykyisten edunsaajatahojen tulevista rahoitustasoista.”

Kansan Arkisto, ”Vakaus ja ennustettavuus on mahdollista turvata jos rahoitus pystytään säilyttämään nykyisellä tasolla. Lakisäätöiset tehtävät on pystyttävä toteuttamaan jatkossakin pitkäjänteisesti. Arkistotoiminta ei voi perustua vuoden tai parin sykleihin. Toiminatamme perustuu pysyvään säilytykseen. Säilytämme ja tarjoamme aineistoa tutkimukselle nyt ja tulevaisuudessa. Poliittisista suhdanteista riippuvuus voi vaarantaa autonomista asemaa.”

Sivistystyönantajat Sivista: ”Kannatamme rahoituksen siirtämistä budjettiin. Sivistystyönantajat kiittää mahdollisuudesta kommentoida valtiosihteeriryhmän työtä. Sivista korostaa, että rahapelituotoilla rahoitetaan monia lakisäätöisiä menoja ja esimerkiksi tieteen rahoitustason sitominen siihen, miten paljon suomalaiset veikkaavat, ei ole kestävä. Sivista kannattaakin edunsaajien rahoituksen siirtämistä budjettiin sekä riittävän rahoitustason turvaamista. Esimerkiksi lakisäätöisen toiminnan sekä koulutuksen ja kulttuurin rahoitukseen on saatava pitkäjänteisyyttä.”

Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry, ”Uudistuksen ei pidä lisätä alueellista epätasa-arvoa. On mahdollista luoda edunsaajille vakaa, ennustettava ja autonominen rahoitus, mutta uusi malli sisältää paljon riskejä.

Autonomisuus on kiinni siitä, miten rahoituksen hakemista ja myöntämistä tullaan säätämään ja kuinka kiinteästi järjestöjen ja yhdistysten toimintaa kytketään hallituksen määrittelemiін tavoitteisiin tai poliittisiin tavoitteisiin. Autonomisuutta lisää se, että järjestöt ovat mukana määrittelemässä rahoituksen painopisteitä, järjestöillä on roolia yhteiskehittämisessä ja rahoituksella on mahdollisuus toteuttaa myös järjestöjen perustehtävää ja erilaisia kokeiluja. Miten tämän mallin toteutuessa mahdollistuu yhteiskehittäminen?

Tällä hetkellä hallitusohjelman mukaisessa järjestöjen valtionavustustoiminnan kehittämisessä toiminnot kohdentuvat yleisavustusten kehittämiseen. Myös Sostin esittämä avustuskeskus, jonka tavoitteena on varmistaa kansalaisyhteiskunnan autonomia, tarkoittaa yleisavustettua toimintaa.

Alueiden ja pienten toimijoiden näkökulmasta tämä sisältää suuria riskejä. On tärkeää tunnistaa, että suuri osa alueilla toimivista järjestöistä toimii erilaisten hankeavustusten varassa ja mm valtionavustukset ohjautuvat tällöin järjestöjen hanketoimintaan. Tämä on haaste pienille toimijoille, joiden on vaikea päästä yleisavustusten piiriin.

Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta (www.verkostojarjestot.fi) korostaa, että vakaa, ennustettava ja autonominen rahoitus edellyttää alueellista tasapuolisuutta. On tärkeää varmistaa, että kaikilla Suomen alueilla on kansalaistoimintaa tukeva ja yhteisiä resursseja koordinoiva taho kuten Kansalaisyhteiskunnan tila ja tulevaisuus tutkimuksen pohjalta suositellaan.

Rahapeliuudistuksen yhteydessä resurssien suuntaamiselle on uusi mahdollisuus. Rahoituksen suuntaamisen tuella voidaan rakentaa uudenlainen tasa-arvoisuutta tukeva järjestelmä ja vahvistaa tämä lainsäädännöllä.

OECD-raportissa Civic Space Scan of Finland (June 16, 2021, In series: OECD Public Governance Reviews) kiitetään Suomea kansalaisyhteiskunnan laaja-alaisesta tuesta, mutta muistutetaan käynnissä olevasta eriarvoistumiskehityksestä, joka näkyy alenevina äänestysprosentteina ja edellyttää uusia keinoja osallistaa ihmisiä koko maan alueella toimintaan ja päätöksentekoon. Raportissa muistutetaan, että Suomen valtion on syytä tehdä uusia toimia, jotta kaiken muotoinen kansalaistoiminta ja myös neljäs sektori on riittävästi osallistettu ja näiden edustus on mahdollistettu päätöksenteossa. Riskinä raportissa nähdään järjestöjen autonomian vähentyminen sekä raskaat byrokraattiset proseduurit resurssien hallinnoimiseen ja varainhankintaan.

Uuden rahoitusmallin ei siis pidä lisätä alueellista eriarvoisuutta vaan vähentää sitä ja luoda tähän toimivat tukirakenteet.”

Sininauhaliitto ry, ”Lähtökohtaisesti hyvässä esityksessä on vielä tärkeitä korjauksia tehtävänä. Sininauhaliiton kanta on, että mallissa on hyviä puolia: se tunnistaa nykyisten edunsaajien aseman ja etsii ratkaisuja tämän vakaan, ennustettavan ja autonomisen aseman turvaamiseksi. Luodut rakenteet ja ”lukot” ovat uskottavia keinoja tavoitteen toteuttamiseksi.

Esityksen heikkoudet ovat seuraavat:

1. Esityksen mukaan rahapelihaittojen ehkäisyn momentin osalta tulot tulisivat edelleen suoraan Veikkauksen rahapelituotoista. Tämä voi joidenkin toimintojen osalta olla perusteltua, mutta kolmannen sektorin rahapelihaittojen näkökulmasta tämä säilyttäisi nykyisen edunsaajaroolin tavalla, joka ei ole toivottavaa. Rahapelihaittoja ehkäisevien kansalaisjärjestötoimijoiden pitäisi olla täysin riippumattomia rahapelituotoista. Vaikka näin toimien voitaisiin mahdollistaa toimijoiden ja toimintojen vakaus ja ennustettavuus, tämä tapahtuisi autonomian kustannuksella. Rahapelihaittojen ehkäisyn tulee olla rahapelituotoista riippumattomaa: tämä on tärkeää monille rahapelihaittojen ehkäisyn parissa toimiville, koska heillä ja/tai heidän toimintansa kohderyhmillä on erityisen kipeä suhde rahapelituottoihin. Esimerkiksi rahapelihaittoja ehkäisevässä toiminnassa toimivien kokemusasiantuntijoiden näkökulmasta yhteys rahapelituottoihin on erityisen hankala.

2. Esitys ei tunnista nykyisten edunsaajien valtavan erilaisia luonteita. Esityksen yhteydessä olisi perusteltua erotella toisistaan aivan erilaiset edunsaajatoimijat, ainakin järjestötoimijat ja muut olisi perusteltua erottaa jatkossa toisistaan, koska rahapelituottoyhteyden katketessa näitä toimijoita ja niiden rahoitusta ei luontevasti yhdistä mikään. Esimerkiksi Suomen Akatemian tai Kansallisoopperan vakaa, ennustettava ja autonominen rahoitus on kovin toisenlainen kysymys kuin paikallisen sote-järjestön vastaava. Muutosta tehtäessä olisi perusteltua purkaa näitä kytköksiä, muuten tulevassa päätöksenteossa saattaa tulla hämmäntäviä tilanteita. ”

Heikintalo ry, ”Kaikessa yksinkertaisuudessaan asia voidaan ratkaista näin: Veikkauksen tuotot osoitetaan valtion budjettiin tuottoihin. Järjestöjen rahoitus sisällytetään valtion

budjettiin. Avustustasoa ei vähennetä vuoden 2021 tasosta, vaan sitä voidaan tarvittaessa nostaa.”

Porvarillisen Työn Arkisto: ”Tavoite on hyvä, mutta miten hyvä pyrkimys toteutetaan?

Vakaus ja ennustettavuus riippuu täysin siitä, miten hyvin rahoitus vastaa nykyisen rahoitusmallin tasoja. Yksityisten valtionapuarkistojen lakisääteiset tehtävät edellyttävät sukupolvet ylittävää toimintaa ja vakaata rahoitusmallia. Toiminnassamme on kyse on sekä tilojen ja asiantuntemuksen turvaamisesta tutkimuksen käyttöön. Arkistotoiminta tutkimuksen infrastruktuurin kiinteänä osatekijänä ei ole kestävällä pohjalla, mikäli toiminnan näköala on vain vuosi. Toimintamme ytimessä oleva asiakirjojen pysyvä säilytys edellyttää selkeää ja pitkäjänteistä toimintaa - siis ennakoitavaa rahoitusmallia.”

Nyyti ry, ”Rahoitusmalli ei sisällä riittävässä määrin sellaisia mekanismeja, jotka turvaisivat järjestöavustusten vakautta ja ennustettavuutta. Suurin huoli liittyy siihen, että jollei kansalaisjärjestöjen merkitystä ja arvoa terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin sekä kansalaisosallisuuden vahvistajina tunnusteta tarvittavalla säädännöllä, niin miten käy varojen allokoinnin priorisoinnissa? Esim. sote-sektorilla on hirvittävän suuri paine erityisesti nyt koronakriisin aiheuttamassa somaattisten sekä psyykkisten sairauksien hoitovelassa suunnata resursseja korjaavaan työhön.

Rahoitusmalli ei anna mitään suojaa poliittisten suhdanteiden vaihtelulle, mikä asettaa kansalaisjärjestöt epätasa-arvoiseen asemaan sen osalta, millaiset resurssit, verkostot ja vaikuttamis/lobbausmahdollisuudet kullakin on käytettävissään.”

Leena Karhu, Målsättningen uppfylls om finansieringen tryggas: ”Om målsättningen är att skapa en stabil och förutsägbar finansiering förutsätter det att minst den nuvarande bidragsnivå bibehålls. De privata statsunderstödda arkiven hotades av en nedskärningen av statsbidraget på 28,5%. Det skulle ha inneburit en katastrof inte bara för arkiven utan framförallt för forskningen och hela samhället till vars grundläggande institutioner arkiven hör. Arkivens finansiering kan inte vara beroende av snabbt växlande politiska konjunkturen. I modellen måste skapas tillräckliga mekanismer för att trygga både en långsiktig och stabil men framförallt tillräcklig finansiering.”

Työväen Arkiston Säätiö sr: ”Muistiorganisaatiot ovat kiinteä osa tieteen infrastruktuuria ja siten keskeinen osa kulttuurin- ja historiantutkimuksen kenttää. Asiakirjallista kulttuuriperintöä säilyttävinä ja sitä tutkimuskäyttöön tarjoavina organisaatioina yksityisten valtionapuarkistojen toiminnan ehdottomana perusedellytyksenä on rahoituspohjan vakaus ja ennustettavuus. Arkistotoiminta on pitkäjänteistä toimintaa ja toiminta perustuu nimenomaan kulttuuriperinnön pysyvään säilytykseen. Tästä syystä toiminnan rahoitus ei voi olla tempoilevaa ja vuodesta toiseen vaihtelevaa. Toiminnan vakaus ja ennustettavuus on mahdollista turvata vain jos rahoitus pystytään säilyttämään vähintäänkin nykyisellä tasolla.”

Suomen Urheilumuseosäätiö / Suomen Urheiluarkisto: ”Yksityisten arkistojen valtionapu pitäisi säilyttää edes nykyisellä tasollaan ja siitä pitäisi olla myös varmuus, jotta

toimintaa voitaisiin järkevästi ylläpitää ja jollain ihme konstilla myös kehittää. Arkistotoiminta ei voi perustua siihen, että joka vuosi joutuu elämään epävarmuudessa ja odottamaan rahoituspäätöstä ennen kuin vuoden toimintaa päästään aidosti suunnittelemaan.

Pyyntö rahoituksen nykytason säilyttämisestä ei ole kohtuuton. Valtakunnallisen vastuumuseon asemassa olevien museoiden määrärahaa kyettiin jopa korotamaan vuodelle 2022.”

Suomen Partiolaiset - Finlands Scouter ry: ”Suomen Partiolaisten mielestä on tärkeää katkaista yhteys Veikkauksen tuottojen ja edunsaajien avustuksien välillä. Uuden momentin XYZ luominen palvelee tätä tavoitetta. Malli ei kuitenkaan itsessään vielä takaa rahoituksen vakautta ja ennustettavuutta tai edunsaajien autonomiaa. Tavoite (vakaa, ennustettava ja edunsaajien autonomian turvaava rahoitus) on kuitenkin hyvä. Jotta tämä tavoite toteutuu, on tärkeää turvata vakaa ja ennustettava avustusten taso, selkeät myöntämisperusteet ja hakuprosessit sekä eri toimijoiden yhdenvertainen kohtelu. Monivuotinen taattu avustuksen taso on järjestöissä tehtävän työn jatkuvuuden ja vakauden takia tärkeää.

On myös tärkeää, että kansalaisyhteyskunnan toiminta säilyy riippumattomana julkisen vallan ohjauksesta. Toimintaa ja sen vaikuttavuutta tulisi kuitenkin seurata ja tällä tuleekin olla selkeät mittarit. Vaikka asia ei suoraan kytkeydy tähän hankkeeseen, on tärkeää muistaa avunsaajien yhdenvertainen kohtelu. Nykyisellään kaikki kansalaisjärjestöt eivät ole entisiä Veikkauksen tuottojen edunsaajia ja järjestöt saavat avustuksia eri ministeriöistä. Järjestöt ovat erilaisissa asemissa ja kun uudistuksen yhteydessä osa järjestöistä pidetään yhdessä muiden entisten Veikkauksen tuotoista avustuksia saaneiden erilaisten toimijoiden (kunnat, koulutuskeskukset ja muut edunsaajat) kanssa, on tärkeää pitää mielessä erilaisten järjestöjen tasa-arvoinen kohtelu.”

Suomen Taiteilijaseura, Uudistus on tarpeellinen, mutta rahoituksen tason tulee pysyä aiemmalla tasolla: ”Suomen Taiteilijaseura kannattaa Liikasen työryhmän esittämää kokonaisuudistusta ja pitää hyvänä, että sitä on käytetty valtiosihteeriryhmän tiekarttatyön perustana.

Työryhmä esittää uutta momenttia valtion talousarvion tulopuolelle edunsaajien entisen tulotason mukaisena. Momenttia säädellään jakolailla ministeriöiden kesken sekä ministeriöiden sisäisesti edunsaajien kesken.

Esitetyssä mallissa rahoituksen taso päätetään vuosittaisen talousarviovalmistelun yhteydessä. Tämä sisältää mahdollisuuksia valtionavustussumman pysymiseen ennallaan tai jopa kasvattamiseen, mutta myös uhkia vakauden ja ennustettavuuden osalta.

Suomen Taiteilijaseura painottaa, että rahoituksen tason tulee pysyä vähintään samana kuin aikaisemmin edunsaajilla Liikasen työryhmän esityksen mukaisesti. Uudistuksen tärkeänä tavoitteena tulee pitää rahoituksen ennustettavuutta ja sitä, että suuret linjat olisivat tiedossa hallituskausien yli.

Kokonaisuudistuksen myötä tulee luopua myös retorisella tasolla nykyisten edunsaajien, kuten taide- ja kulttuurialan, saaman julkisen rahoituksen ja rahapelitoiminnan kytköksistä. Jos rahoitus tulee jatkossa valtion talousarvion puitteissa, ei ole enää perusteltua puhua edunsaajista.

Edelleenkin on kannatettavaa käyttää Veikkauksen tuotoista osa pelihaittojen ehkäisyyn, kuten on arpajaislain nojalla aiemminkin tehty.”

Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit ry: ”Rahoitusmalli vastaa hankkeen tavoitteisiin vain osittain. Kulttuurin, taiteen ja tieteen rahoituksen näkökulmasta olisi selkeämpää ja yksinkertaisempaa siirtää rahoitus kokonaisuudessaan osaksi normaalia budjettimenettelyä. Nyt esitetyssä mallissa useita kysymyksiä jää avoimiksi, kuten esimerkiksi mitkä nykyisistä rahapelitoiminnan tuottojen edunsaajista sisältyisivät koontimomentille, ja mikä perustelisi näiden tahojen kytkemistä toisiinsa.

Rahoitustason vakautta ja ennustettavuutta voitaisiin lisätä parlamentaarilla yhteisymmärryksellä nykyisten edunsaajatahojen tulevista rahoitustasoista. Ennustettavuutta voitaisiin myös lisätä avoimilla ja läpinäkyvillä avustushakukriteereillä, jotka eivät muuttuisi esimerkiksi hallituskausittain.”

VIOLA -väkivallasta vapaaksi ry: Vaikka rahoitusmalli vaikuttaa tuovan mukanaan vakautta, liittyy siihen kuitenkin rahoituksen tasoa ja ennustettavuutta koskevia riskejä. Mikäli Liikasen esityksessä (mallissa numero 3) on tavoitteena erottaa kytkös Veikkauksen tuotoilla rahoitettavan toiminnan osalta, se ei kuitenkaan esityksen myötä poistu. Avustusmäärärahan sitominen Veikkaus Oy:n tuoton ja mahdolliseen kompensatioon oletetaan mahdollistavan ennustettavuutta ja vakautta, mutta konkreettisia lukuja mallissa ei tarjota.

Autonomiaa voimistaa eritoten rahoituksen tasoa ja kohdennusta ohjaava parlamentaarinen päätöksentekomekanismi sekä terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen asetuksen muuttaminen laiksi ja siihen kirjattu sote-järjestöjen avustustoiminnan tarkoitus. Avustusmäärärahan tason tulisi perustua parlamentaariseen pidemmän aikavälin (5-8 vuotta) suunnitelmaan.

Esityksessä tulisi vahvistaa järjestöjen autonomiaa niin, että veikkausvoittovarojen rahoitettaville kansalaisjärjestöille tulisi perustaa yhteinen avustuskeskus. Nykyisten veikkausvoittovaroja saavien järjestöjen yleishyödyllisen toiminnan valtionavustusten valmistelua, jakamista ja seurantaan varten luotaisiin laaja-alainen valtionavustuskeskus, joka olisi osa oikeusministeriötä tai valtioneuvoston kansliaa. Kohdennetut yleisavustukset sekä järjestöjen yleisavustuksen jaettaisiin avustuskeskuksen kautta, mutta projektirahoitus säilyisi nykyisissä ministeriöissä yhteiskuntapolitiikan välineenä.

Toiminta avustuskeskuksessa perustuisi ja tukeutuisi uuteen lakiin Järjestötoiminnan avustuskeskuksesta. Parlamentaarinen johtokunta johtaisi avustuskeskuksen toimintaa. Avustuskeskukselle tuloutettaisiin valtion toimesta vuosittainen indeksiin sidottu

määräraha. Avustusmääräraha jaettaisiin vuosittain toimialoille laissa määritellyn jakosuhteen perusteella.

Liikunta-, nuoriso-, taide-, sosiaali-, ja terveystalouden yhdistykset ja säätiöt sisältyisivät avustuskeskuksen toiminnan piiriin. Toimialakohtaiset jaostot tukisivat valmistelun lisäksi myös päätöksentekoa. SOSTEn esittämä yhteinen avustuskeskus vähentäisi toiminnallaan byrokratiaa avustusten valmisteluissa sekä mahdollistaisi avustusehtojen yhtenäistämisen järjestöjen autonomian turvaamisen lisäksi. Tämä ehdotus voidaan toteuttaa rahoituslähteestä riippumatta.”

Suomen CP-liitto ry, Vastaa osittain, tarvitaan vahva ennustettavuus avustuksien osalta:

”Esityksen mukaan Veikkausvoittovarot olisivat yleiskatteellisia tuottoja, joka tarkoittaa sitä, että valtio voisi jatkossa käyttää Veikkauksen tuotot mihin tahansa, koska niitä ei ole enää korvamerkitty edunsaajia. Esitys pyrkii osaltaan katkaisemaan edunsaajien kytköksen peliongelmaisten tuottamiin tuottoihin. Sitovin ja ennustettavin tapa olisi muodostaa oma momentti nykyisille edunsaajille, jolle määritellään kiinteä euromäärä, jossa ei enää huomioida Veikkauksen tuottokehitystä.

Kansalaisyhteiskunnan vahvuutena on järjestöjen ja toimijoiden autonomian kunnioittaminen ja järjestöjen toiminnan riippumattomuus poliittisesta päätöksenteosta. Järjestöillä tulee jatkossakin olla mahdollisuus suunnitella ja tehdä strategisia valintoja itsenäisesti ja päättää rahoituksen käytöstä itse. Suomalainen yhteiskunta on luottamusyhteiskunta ja järjestöjen toimintaedellytykset ovat monilla sellaiset, että toiminta mahdollistuu julkisen rahoituksen avulla. Järjestöjen ääni tulee kuulua jatkossakin ja erittäin moninainen toimikenttä tulee ottaa huomioon valtionavustusuudistuksen jatkotyöstämisessä.”

A-klinikkasäätiö sr: ”Vastaa osittain, ennustettavuuteen vaaditaan pitkäjänteisempää sitoutumista. A-klinikkasäätiön mielestä toimijoiden autonomisuutta lisäävät todelliset mahdollisuudet vuoropuhelulle ja mukana ololle avustusten kohdentamiskeskusteluissa.

Avustusten määrärahoitustason pitkäjänteinen suunnittelu ja siihen sitoutuminen tuo ennustettavuutta eikä voi vaihdella poliittisten suhdanteiden mukana.

Digitaalisuus ja valtionavustusten hakemisen ja raportoinnin yhtenäistäminen luo vakautta. Valtionavustusten kehittämis- ja digitalosointihanke tuottaa toivottavasti läpinäkyvän ja toimivan kokonaisuuden.

Kansalaisyhteiskunnan rakenteet turvattava, esimerkiksi yleisavustuksiin pitkäjänteisempää sitoutumista. SOSTen ehdottaman järjestöjen avustuskeskuksen ideaa voisi jatkokehittää yhteistyössä toimijoiden ja ministeriöiden kanssa.

Veikkauksen tuottojen käyttäminen rahapelihaittojen ehkäisemiseen on huomioitava lopullisessa mallissa, vaikka kytkös muuten katkaistaisiin.”

MIELI Suomen Mielenterveys ry: ”Ongelmallinen sekä vakauden että autonomian näkökulmasta. Malli pyrkii luomaan vakautta alenevien Veikkaustuottojen olosuhteissa, mutta budjettirahoitukseen perustuvaan rahoitusmalliin on hyvin vaikea luoda sellaisia turvarakenteita, jotka riittävästi vakauttaisivat kansalaisyhteiskunnan rahoituksen kokonaisvolyymiä mutta myös rahoituksen kohdentumista. Vakauden haasteet liittyvät sekä siihen, kuinka paljon kansalaisyhteiskuntaa kulloisessakin poliittisessa ilmastossa koetaan tärkeäksi rahoittaa suhteessa muihin menokohteisiin, että myös siihen, miten eri kansalaisyhteiskunnan sektoreita, kohderyhmiä ja toimintoja järjestösektoreiden sisällä arvotetaan ja arvostetaan.

Useissa ohjelmissa, selvityksissä ja suosituksissa tällä vuosituhannella, mm. valtioneuvoston kanslian VNTeas-selvityksessä 2020, on havaittu, että julkisen vallan ohjaus kansalaisyhteiskunnasta on tiivistynyt. Demokratiakehityksen näkökulmasta tämä on huolestuttavaa. Julkinen rahoitus tuo aina väistämättä ohjaavan rakenteen julkisen ja kansalaisjärjestöjen välille - tämä on tärkeää tunnistaa ja huolehtia turvamekanismeista, joilla toisaalta varmistetaan julkisten varojen vastuullinen käyttö mutta samalla myös kansalaisyhteiskunnan riittävä riippumattomuus poliittisesta päätöksenteosta. Budjettirahoitteinen avustusmalli tiivistäisi lisäksi julkisen vallan ohjausta kansalaisjärjestöjen toimintaan ja vähentäisi näin kansalaisyhteiskunnan autonomiaa suhteessa poliittiseen päätöksentekoon ja hallintoon. Yhteinen avustuskeskus on yksi konkreettinen ehdotus, jonka kautta avustusjärjestelmän vakautta ja autonomiaa voitaisiin käytännössä rakenteistaa.

Mm. oikeusministeriön kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta KANE on korostanut työssään kansalaisyhteiskuntavaikutusten arviointia valmistelussa ja päätöksenteossa. On tärkeää, että perustavanlaatuisesti kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiin vaikuttavassa valmisteluprosessissa tehdään huolellinen kansalaisyhteiskuntavaikutusten arviointi, jossa yhtenä tärkeänä tarkastelukulmana on suomalaisen kansalaisyhteiskunnan autonomiakehitys.”

Yksityishenkilö: ”Miksi edunsaajille olisi taattava vakaa ja ennustettava rahoitus?

Hankkeen tavoite on kyseenalainen. Miksi julkisuuslain ulkopuolella toimiville edunsaajille halutaan turvata vakaa ja ennustettava rahoitus, kun sitä ei voida taata poliisille, puolustusvoimille, terveydenhuollolle eikä muillekaan julkisin varoin rahoitettaville kohteille? Yhteiskunnassa ei voi olla yhtä kaikilta heilahduksilta suojattua erityisrälssiä. Valtion avustuksista riippuvainen toimija ei voi olla autonominen.

Demokratiaan kuuluu, että eduskunta päättää vuosittain valtion talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä valtion menoista ja tuloista. Etenkin nykyisessä taloustilanteessa, jossa valtion velka on kivunnut 132 miljardiin, rahat tulisi käyttää ensisijaisesti lakisääteisten menojen kattamiseen. Useimmat Veikkauksen edunsaajista eivät tuota lakisääteisiä palveluita.

Julkisella rahalla olisi aina kyettävä tuottamaan palveluja parhaimmalla mahdollisella hyöty-laatusuhteella. Yhteisten rahojen käytölle on asetettu vaikuttavuuden ja

läpinäkyvyyden vaatimus. Poikkeuksen muodostavat valtioavusteiset edunsaajat. Niitä puuttuu uskottava vaikuttavuuden arviointi eivätkä ne eivät kuulu julkisuuslain piiriin. Jos järjestö ilmoittaa työllistämiprojektissaan tavoittaneensa 100 nuorta, se ei vielä kerro mitään siitä, kuinka moni on työllistynyt.

Edunsaajakentällä on myös runsaasti päällekkäistä toimintaa, sillä veikkaushäviöpotti on aina vuoteen 2019 asti kasvanut ja erilaisten rahoituskohteiden määrä lisääntynyt samaan tahtiin.

Liukuhihnarahoituksen sijaan edunsaajia on kannustettava omaan varainhankintaan ja toimintojen sopeuttamiseen. Ruohonjuuritason toiminnoista ei tarvitsisi supistaa. Säästötoimet voidaan kohdistaa suuriin lobbaukseen ja edunsalvontaan erikoistuneisiin kattojärjestöihin. Niiden harjoittamaa valtion rahan lobbaamista valtion rahalla ei voida pitää mielekkäänä yhteisten rahojen käyttönä.”

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry: ”Rahoitusmalliin tarvitaan vakauden, ennustettavuuden ja autonomian turvaavia mekanismeja. Valtionavustusjärjestelmän kehittämisessä järjestöjen autonomiaa on turvattava suhteessa julkiseen valtaan ja poliittiseen päätöksentekoon. Eli on oltava mekanismeja, jotka ehkäisevät poliittisten suhdanteiden tai julkisen vallan tavoitteiden ennakoimattomia vaikutuksia avustustasoihin tai valtionavustusten käyttötarkoituksiin.

On hyvä huomioda, että osa sosiaali- ja terveysalan järjestöistä toimii sellaisten aiheiden tai kohderyhmien parissa, joita ei välttämättä aina nähdä avustamisen arvoiseksi poliittisessa päätöksenteossa. Avustaminen ei voi olla myöskään riippuvainen siitä, millainen ymmärrys ja arvostus kansalaisyhteiskunnan toiminnasta kulloinkin budjettivaltaa käyttävillä päättäjillä on. Autonomian kannalta tärkeää on luoda mekanismeja, joiden avulla järjestöt osallistuvat yhdenvertaisesti esimerkiksi avustusten painopisteiden tai kohdentamisen määrittelyyn, yhteiskehittämiseen ja politiikan kansalaisyhteiskuntavaikutusten arvioimiseen.

Valtion avustuksilla toimiminen luo väistämättä jonkinlaisen riippuvuuden järjestöjen ja julkisen vallan välille. Autonomiaan vaikuttaa se, miten rahoituksen hakemista ja myöntämistä säädellään. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen osalta autonomiaa ja vakautta on osaltaan tukenut STEA, johon avustusvalmistelu on keskitetty. Avustuskeskus parantaa järjestöjen yhdenvertaisuutta, kehittää avustettavan toiminnan tulosten osoittamista, arviointia ja toiminnan läpinäkyvyyttä. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoitus on ollut hyvin tarkkaan valvottua ja raportoitua. Vastaavia mekanismeja on hyvä olla myös jatkossa, mutta raskasta byrokratiaa, raportointia ja hallintoa tulee välttää.

Uudessa avustusmallissa kaikki nykyiset Veikkauksen tuottojen saajat on sijoitettu saman momentin sisään. Momentti sisältää hyvin laajan kirjon erilaisia toimijoita, joista osa on lakisääteistä toimintaa. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen toiminta sen sijaan on ”lainsuojatonta”. Jos momentin sisällä joudutaan kilpailemaan rahojen jaosta, järjestöjen asema on heikko. Momentin sisällä on myös kohteita, joita rahoitetaan toiselta momentilta

(esim. veteraanikohteet). Jatkovalmistelussa olisi syytä tarkastella, mitkä toiminnot sisältyvät momentilta rahoitettavaksi ja onko uudistuksen yhteydessä syytä siirtää kohteita yleisbudjettiin.

Avustusmäärärahan taso tulee määritellä pitemmällä aikavälillä tai varmistaa lainsäädännöllä.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen toiminnan vakauden ja ennustettavuuden kannalta momentin jakosuhteet on määriteltävä laissa.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen valtionavustuksista tulee säätää lain tasolla.

On kannatettavaa ja tärkeää käyttää edelleen osa Veikkauksen tuotoista rahapelihaittojen ehkäisyyn.”